

زندگی خود را تبدیل به مدرسه‌ای برای یاد گرفتن کن
جان دیوئی

یادگیری فرایند نقش مطالعه

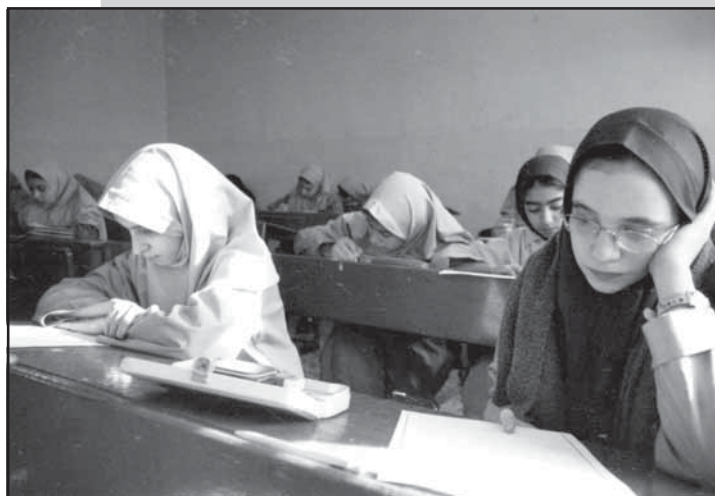

منصور ملک عباسی

اشاره

مطالعه یا سواد خواندن، چیزی فراتر از خواندن یا روخوانی ساده است. از مطالعه، درک و فهم و مقایسه‌ی اطلاعات به دست آمده با دانش‌ها و تجربیات شخصی انتظار می‌رود. آزمون‌های «سنجش صلاحیت‌های پایه» (ABC) و «مطالعه‌های بین‌المللی پیشرفت سواد خواندن» (پرلز) در ایران نشان داد که دانش‌آموزان ایرانی به هدف اولیه‌ی خواندن بهتر دسترسی پیدا می‌کنند تا دستاوردهای خواندن که همان درک و فهم مطالب است.

از این رو، در این مقاله سعی شده است، اهمیت مطالعه، عوامل مؤثر بر نهادینه‌کردن مطالعه در جوانان و نوجوانان، و نیز راهکارهای ترغیب دانش‌آموزان به این امر، بسط و توضیح داده شود. مطالعه‌ی این مقاله به عموم معلمان و مربیان و مسؤولان امر تعلیم و تربیت توصیه می‌شود.

مهارتی است که به کمک آن، دنیای ناشناخته شناخته می‌شود و کلیدی است برای یافتن راز و رمز فرهنگ‌ها، معانی و دانش‌های بشری.

آزمون «ABC» و آزمون پرلز

در آغاز سال تحصیلی ۷۸-۱۳۷۷، ۲۲ هزار از دانش‌آموز اول راهنمایی مدرسه‌های ایران تحت «آزمون سنجش صلاحیت‌های پایه»^۲ قرار گرفتند. در این آزمون، مهارت زندگی، حساب کردن و سوادآموزی مورد سنجش قرار گرفته بودند.

در سال ۱۳۸۰ شمسی (۲۰۰۱)، مطالعه‌ی دیگری که نتایج آزمون ABC را تأیید کرد، آزمون پرلز بود. «مطالعه‌ی بین‌المللی پیشرفت سواد خواندن»^۳، تمرکز خود را بر دستاوردهای «سواد خواندن» و نیز متون یادگیری خواندن در خانه و مدرسه قرار داده بود.

از دیدگاه پرلز، سواد خواندن این‌گونه تعریف می‌شود: «توانایی درک و استفاده از فرم‌های نوشتاری زبان که توسط جامعه مورد استفاده قرار می‌گیرند و یا توسط فرد، با ارزش شمرده می‌شوند. با این توانایی، نوآموزان می‌توانند معنای متون متفاوت را

ویکتور هوگو می‌گوید: «خوشبخت

کسی است که دو چیز اساسی دارد: ۱. کتاب‌های خوب، ۲. دوستان اهل کتاب.»

دانش‌آموزان ما در سال‌های نخست تحصیل خود، خواندن را می‌آموزند و پس از آن‌که در این هدف به سهولت روان‌خوانی دست یافتند، می‌کوشند که از طریق مطالعه‌ی متون، به معنی و مفهوم آن‌ها دست یابند؛ گرچه در طرح جدید آموزش زبان فارسی «بخوانیم و بنویسیم» تلاش بر این است که از همان آغاز، دانش‌آموزان به همراه شناخت علامت‌ها، حرف‌ها و کلمات، آرام آرام به معنی و درک مفهوم لغات به‌طور نسبی دسترسی پیدا کنند. از این رو، آنچه که اهمیت پیدا می‌کند، تفاوت خواندن «و سواد خواندن»^۱ است.

سواد خواندن به معنی روان‌خوانی منابع مکتوب نیست و نمی‌تواند با انباشت حافظه از واژگان به دست آید، بلکه

این طرح متأسفانه نشان داد، دانش آموزان ایرانی به هدف‌های خواندن که همان شناخت علامت‌ها، حرف‌ها، کلمات و روخوانی ساده است، تسلط بیشتری می‌یابند تا به درک مفاهیم و به کارگیری دستاوردهای خواندن و مطالعه. از این رو ضرورت دارد، در باب اهمیت خواندن، مطالعه‌ی صحیح و چگونگی ترغیب و تشویق به این امر مهم، مطالبی آورده شود. شایان توجه است که خواندن تنها یک

دریابند. آن‌ها برای یادگیری، برای شرکت در جامعه‌ی باسوادان، و برای سرگرمی و لذت می‌خوانند.» در این آزمون، عملکرد دانش آموزان

پایه‌ی چهارم ابتدایی ایران که در طرح پرلز شرکت کرده بودند، پائین‌تر از میانگین بین‌الملل بود و ایران تنها از سه کشور کویت، مغرب و بلژیک جلوتر بود. در حالی که نمره‌ی میانگین در این آزمون ۵۰۰ به دست آمده، عملکرد متوسط دانش آموزان ایرانی در بُعد خواندن و درک مطلب، کم‌تر از ۴۳۰ بوده است.

استمرار در مطالعه‌ی یک کتاب، به لذت بخش بودن آن مربوط می‌شود. این لذت زمانی حاصل می‌شود که خواننده احساس کند، مفاهیم جدید می‌توانند، به نوعی نیاز او را به دانستن برآورده سازند

در این آزمون، چهار فرایند مهم مورد توجه قرار گرفت. در واقع، برای حصول به دو هدف مهم خواندن، که خواندن برای تجربه‌ی ادبی و خواندن برای کسب اطلاعات و به‌کارگیری آن در نظر گرفته شده بود، چهار فرایند مهم باید اتفاق می‌افتادند:

- تمرکز و ارزیابی اطلاعات
- دریافت استنباط صحیح
- تلفیق و تفسیر اطلاعات
- بررسی و ارزیابی متن

مهارت نیست، بلکه فعالیتی ذهنی است. اما آیا مطالعه و عادت به آن، امری اکتسابی است یا خیر؟ در پاسخ باید گفت: بله. دانش آموزان و نوجوانان ما در محیطی که زندگی می کنند، می توانند به سوی مطالعه کشیده شوند و یا کم تر به این ویژگی دست پیدا کنند. بد نیست به آماری در این مورد توجه کنیم:

● تیراژ کتاب در ایران به طور معمول سه هزار جلد است و این عدد برای کشورهای توسعه یافته که حدود نیمی از جمعیت کشور ما را دارد، به ۵۰ هزار نیز می رسد. مدت زمان مطالعه برای یک فرد انگلیسی یا فرانسوی بین ۱۲۰ تا ۱۵۰ دقیقه در روز است. ولی متوسط زمان مطالعه برای یک ایرانی کم تر از ۱۵ دقیقه است.

● اگر مصرف کاغذ را یک شاخص توسعه یافتگی در نظر بگیریم، میانگین مصرف کاغذ در ایران کم تر از ۴ کیلوگرم، در

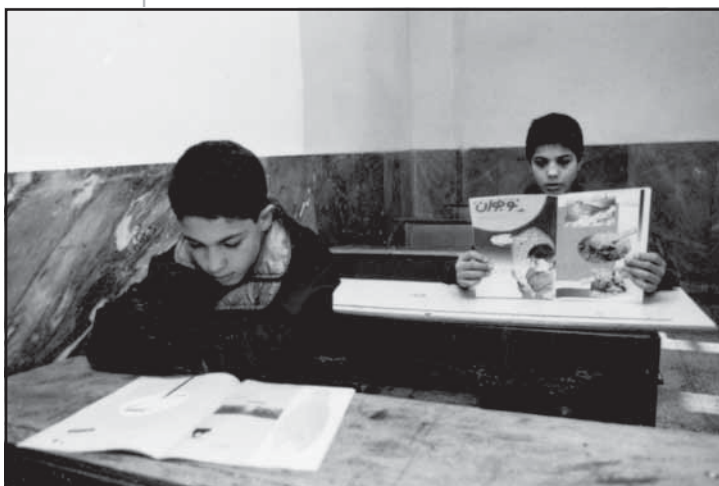
کشورهای توسعه یافته، بین ۳۵ تا ۴۰ کیلوگرم، و متوسط مصرف جهانی آن، ۱۴ کیلوگرم برای هر نفر است.

این آمار نشان دهنده ویژگی محیط و جامعه‌ی ما در ارتباط با کتاب است. بدیهی است، کودکان و نوجوانان ما در سنین شکل گیری شخصیتی هستند و الگوهای عملی در محیط پیرامونی می تواند بر آن ها بسیار مؤثر باشد.

آیا کودکان و نوجوانان ما به مطالعه احتیاج دارند؟

با عادت شدن مطالعه در زندگی نوجوانان ما، می توان امیدوار بود که این افراد در مقایسه با هم سالان خود که از دنیای کتاب و مطالعه‌ی کتاب های غیردرسی دور هستند، به این مزیت ها می رسند و یا به آن ها نزدیک می شوند:

۱. توسعه‌ی آگاهی علمی و گسترش افق دید؛
۲. پرکردن مناسب اوقات فراغت؛
۳. زمینه سازی برای تفکر خلاق؛
۴. شناخت الگوها؛
۵. کمک گرفتن از تجربیات دیگران؛
۶. تقویت روحیه‌ی کنجکاوی و روحیه‌ی علمی؛
۷. کمک به پیشرفت

تحصیلی؛

۸. آموزش راه و رسم زندگی؛
۹. قدرت یافتن برای اظهار نظر،
- و بیان نیازها و خواسته‌ها؛
۱۰. آشنایی با مسائل روز جامعه.

شما می‌توانید به این فهرست موارد دیگری را نیز اضافه کنید. یقیناً مطالعه‌ی کتاب و عادت آن در کودکان و نوجوانان ما می‌تواند، در شکل‌گیری شخصیت آنان و قدرت کارایی و شکوفایی استعدادهایشان مؤثر باشد.

چه کسانی در مطالعه‌ی کودکان و نوجوانان ما نقش دارند؟

همان‌گونه که قبلاً هم اشاره شد، به دلیل الگوپذیری کودکان و

نوجوانان، محیط زندگی و تربیتی آنان می‌تواند در عادی کردن امر مطالعه و نهادینه کردن آن نقش به‌سزایی داشته باشد. عوامل محیطی به‌طور خلاصه عبارتند از:

الف) محیط خانواده

پدر و مادری که به خواندن روزنامه

تا وقتی امر مطالعه در فرایند یاددهی - یادگیری وارد نشود، نمی‌توان به سادگی امیدوار بود که دانش‌آموزان ما به نهادینه شدن امر مطالعه و یافتن روحیه‌ی علمی و تحقیقی دست یابند

و مجلات در محیط خانه عادت دارند، و یا در خانه‌ای که کتابخانه‌ای وجود دارد و هر سال هزینه‌ای برای خرید کتاب‌های جدید پرداخت می‌شود، و یا این‌که مادر بزرگ یا پدر بزرگ در محیط خانواده به فراخور حال خود، کتاب دعا (مفاتیح) و... را قرائت می‌کنند، زمینه را برای ایجاد این طرز فکر که اصولاً مطالعه کردن بخشی از برنامه‌ی زندگی است، در فکر و ذهن کودکان خود به وجود می‌آورند.

ب) دوستان و معاشران

چنانچه معاشران در خانواده افرادی

باشند که در نشست های خود، نقل قول هایی از کتاب ها و نویسندگان گوناگون به همراه دارند، می توانند تأثیری مثبتی در ایجاد روحیه ی کتاب خوانی در فرزندان ایجاد کنند.

ج) مربیان مدرسه و کتابدار آموزشگاه
 آموزشگاهی که مربیان، معلمان و کتابداران آن با انواع لطائف الحیل، زمینه های کتاب خوانی را برای دانش آموزان فراهم می کنند، تأثیر بسیار سازنده ای بر فراگیران خود می گذارند و در بلندمدت، مطالعه و کتاب خوانی را در آن ها نهادینه می کنند.

آسیب شناسی مطالعه

محققان و مربیان تربیتی، در کنار عوامل مثبت در ایجاد روحیه ی مطالعه و تحقیق، موارد بازدارنده را نیز شناسایی کرده اند و تحت عنوان آسیب شناسی مطالعه، از این موارد یاد می کنند:

الف) زیاد از حد اجتماعی بودن

خانواده و یا افرادی که دائماً با دوستان و معاشران خود، وقتشان را به میهمانی ها و نشست های گوناگون می گذرانند، زمانی را به مطالعه در تنهایی اختصاص نمی دهند.

ب) وجود منابع سرگرمی جدید

امروزه، بازی های رایانه ای، برنامه های متنوع تلویزیونی، پلی استیشن و انواع بازی ها نیز از دیگر عوامل

بازدارنده از مطالعه ی کتاب هستند. هوشیاری خانواده ها و برنامه ریزی داشتن آنان در استفاده از این امکانات، تا حدودی می تواند به فرزندان آن ها برای بهره برداری صحیح از اوقاتشان کمک کند.

ج) وجود مشکلات خانوادگی

بسیاری از اضطراب های کودکان و نوجوانان که مانع اصلی تمرکز در امر مطالعه هستند، از مسائل درونی خانواده ها سرچشمه می گیرند که توجه به آن ها موجب کاهش فشارهای درونی فرزندان می شود و می تواند فرصت مطالعه را برای آن ها فراهم کند.

د) وجود مشکل در روابط دانش آموزان با مربیان و معلمان

مشکلات شخصی و یا گروهی حل نشده ی دانش آموزان در محیط مدرسه و کلاس نیز در دوری آن ها از مطالعه و بی حوصلگی آن ها برای مطالعه می تواند بسیار مؤثر باشد.

ه) ضعف درس

گرچه نباید دانش آموزان را به لحاظ ضعف درسی، از مطالعه ی کتاب های غیردرسی محروم کرد، لیکن همواره ضعف درسی به عنوان مانعی برای مطالعه ی کودکان و نوجوانان، به آنان گوشزد شده است.

شرایط مطالعه

یقیناً، برای مطالعه ی کتاب و استمرار

هستیم. از این رو، ضرورت دارد، به دنبال یافتن کلمات کلیدی باشیم. متن را به سرعت مرور کنیم و با یافتن کلمه‌ی کلیدی، مطالعه پیرامونی آن را به دقت آغاز کنیم.

در موارد دیگری که با متن و موضوع جدیدی برای اول بار روبه‌رو می‌شویم، ضرورت دارد، سرعت خواندن ما آرام و عمیق باشد و با صبر و حوصله مطالعه کنیم. در این حالت، ما به دنبال فهم همه‌ی مطالب کتاب هستیم.

مطالعه برای امتحان چگونه است؟

الف) مطالب درس یا فصل مورد نظر، تماماً خوانده شده و یادداشت برداری می‌شود.

آن، و نیز تمرکز لازم برای درک و فهم مطالب، شرایط محیطی باید به گونه‌ای باشد که مانع از خواندن و فهم و درک آن نشود. در این مورد، بررسی‌ها نشان می‌دهند که به طور ساده این عوامل عبارتند از:

۱. سکوت و نبود آلاینده‌های صوتی
۲. نور کافی؛
۳. دما و رطوبت کافی؛
۴. محل و چگونگی استقرار؛
۵. داشتن آرامش و دوری از دغدغه.

طبیعی است، کسی که می‌خواهد دقایق یا ساعتی را به مطالعه پردازد، باید دارای آرامش روحی باشد و اضطراب نداشته باشد. محل استقرار و نشستن او نباید به گونه‌ای باشد که سبب رنجوری او شود. در بسیاری از کتابخانه‌ها، صندلی‌ها مناسب و میز مطالعه از نظر سطح اتکا و ارتفاع بسیار دقیق و استاندارد انتخاب می‌شوند. نور کافی، مناسب، غیرمستقیم و یکنواخت، خستگی چشم را از بین می‌برد و دوری از سروصدا نیز به استقرار مطالعه و تمرکز مطالعه‌کننده کمک می‌کند.

انواع مطالعه

۱. سطحی و سریع
 ۲. عمیق و دقیق
- گاهی در مطالعه‌ی یک صفحه‌ی کتاب یا بخشی از کتاب، به دنبال موضوع خاصی

حس باصره‌ی، خود نیز کمک دیگری به یادگیری است و مطالعه‌ی بعدی نیز کاملاً سبب فهم و تثبیت مفاهیم در ذهن می‌شود. این روش، گرچه به زمان بیش‌تری نیاز دارد، اما به این ترتیب، یادگیری پایدار اتفاق می‌افتد.

ویژگی‌های کتاب خوب چیست؟

۱. خواندن آن بر وسعت اطلاعات و تجربه بیفزاید؛
 ۲. آگاهی‌ها را عمق بخشد؛
 ۳. لذت بخش باشد.
- استمرار در مطالعه‌ی یک کتاب، به لذت بخش بودن آن مربوط می‌شود. این لذت زمانی حاصل می‌شود که خواننده احساس کند، مفاهیم جدید می‌توانند،

(ب) زیر نکات مهم خط کشیده می‌شود.

(ج) مطالب خلاصه شده و مطالبی که زیر آن‌ها خط کشیده شده است، مطالعه و بار دیگر تلخیص می‌شود.

اغلب دانش‌آموزان ما، از اهمیت یادداشت برداری و تلخیص غافل هستند و تنها می‌خواهند، مطالب را به ذهن خود بسپارند.

گرچه شکل یادگیری ممکن است در دانش‌آموزان گوناگون متفاوت باشد، لیکن مشخص شده است که در خلاصه برداری، به خاطر آن که افراد با انشای خود مطالب را یادداشت می‌کنند، ذهن به نوعی فعال شده، و با موضوع مورد نظر درگیر می‌شود. انتقال مفاهیم حاصله به روی کاغذ و استفاده از چشم و

رویکرد مطالعه با توجه به اهمیت آن طراحی شود و از برنامه‌ها و سیاست‌های همیشگی آموزشگاه باشد.

■ طرح خرید کتاب در آغاز سال تحصیلی با مشورت و نظرخواهی از یکایک دبیران و معلمان و برحسب نیازهای علمی در هر حوزه‌ی درسی، می‌تواند از دیگر برنامه‌های سالانه‌ی مدرسه باشد.

■ بازدید از کتابخانه‌ی ملی و چاپخانه‌ی بزرگ در طول سال نیز، از برنامه‌های مورد توجه دانش‌آموزان، به ویژه در دوره‌ی راهنمایی است.

■ فروش کتاب‌های تربیتی در جلسات مادران و جلسات انجمن اولیا و مربیان در طول سال از جمله مواردی است که خطوط کلی فکری مدرسه را در جهت ترغیب به امر مطالعه نشان می‌دهد.

ب) محیط آموزشگاه

آنچه که در محیط‌های عمومی آموزشگاه در معرض دید دانش‌آموزان قرار دارد، می‌تواند علاقه به مطالعه و خواندن را در آن‌ها تقویت کند.

نصب یک تابلو در محل مناسب و در معرض دید همگان که مطالب غیر درسی و غیر مقررات مدرسه‌ای را اعلام می‌دارد، از این قبیل است. در این تابلو می‌توان، بریده‌ی روزنامه، اخبار جالب، و دوست داشتنی در زمینه‌ی ورزش، پیشرفت‌های علمی و... و مطالب کوتاه و خواندنی از حوادث کوچک

به نوعی نیاز او را به دانستن برآورده سازند. اگر کتابی به اطلاعات گذشته‌ی ما نیفراید و یا آن را عمق نبخشد، به سرعت مطالعه‌ی آن را متوقف می‌کنیم و یا به شکل سطحی و گذرا آن را ورق می‌زنیم.

راهکارهای ترغیب دانش‌آموزان به مطالعه

مدرسه و محیط آموزشی، یکی از ارکان مهم در ترغیب دانش‌آموزان به مطالعه و کتاب‌خوانی است. ما در ادامه، پنج محور را در ارتباط با مدرسه که قدرت و کارایی بالایی در این زمینه دارند، به ترتیب مطرح می‌کنیم. محورهای بحث به‌طور خلاصه عبارتند از:

- الف) برنامه‌ها و سیاست‌های مدرسه
- ب) محیط آموزشگاه
- ج) کتابخانه
- د) کتابدار
- ه) روش‌های تدریس و ارزشیابی

الف) برنامه‌ها و سیاست‌های مدرسه جهت‌گیری و سمت سوی مدرسه در برنامه‌ها و سیاست‌های خود، می‌تواند نسبت به امر مطالعه بی‌تفاوت و یا در جهت تقویت امر مطالعه باشد. برخی از این برنامه‌ها و سیاست‌ها از این قرارند: ■ استفاده از ساعات پرورشی می‌تواند، با

کتابخانه از سیستم باز در استفاده از کتاب‌ها، زمینه را برای جلب دانش‌آموزان به کتابخانه فراهم می‌کند.

د) کتابدار

کتابدار خوش‌شرو، خوش صحبت، آرام، صبور، مهربان، مطلع از فضای کتاب در کشور، اهل مطالعه و علاقه‌مند به کتاب‌های گوناگون، خوش ذوق، اجتماعی، و اندکی روان‌شناس، می‌تواند در گذران اوقات فراغت دانش‌آموزان در محیط مدرسه بسیار مؤثر باشد.

همین جا به این نکته اشاره کنم که کتابدار باید به برنامه‌ریزی برای کتابخانه نیز توجه داشته باشد. نمونه‌هایی از برنامه‌های مورد علاقه‌ی دانش‌آموزان در کتابخانه می‌تواند از این قرار باشد:

تور آشنایی با کتابخانه: که در این تور دانش‌آموزان، در اوایل سال تحصیلی به ویژه کسانی که تازه وارد آموزشگاه شده‌اند، از قسمت‌های متفاوت کتابخانه بازدید کنند، با سیستم امانت گرفتن کتاب و شرایط عضویت در کتابخانه آشنا شوند، مسؤول یا مسؤولان کتابخانه را به شناسند، و از برنامه‌های داخلی کتابخانه در طول سال آگاهی یابند.

برگزاری سخنرانی از طریق هماهنگی با اولیای دانش‌آموزان که می‌تواند در طول سال، چند سخنرانی در زمینه‌ی رشته‌ی تخصصی و حرفه‌ای پدران یا مادران برگزار کرد. برخی پدران و مادران در زمینه‌ی

و بزرگ و مهم جهان را نصب کرد. همچنین می‌توان عکسی را در تابلو نصب کرد و از دانش‌آموزان خواست به صورت کتبی اظهار نظر کنند که چه برداشتی از تصویر دارند و نظرشان را روی برگه‌ی نصب شده بر تابلو منعکس کنند تا به بهترین نظرات جایزه داده شود.

طبیعی است که هر روز این صفحه‌ی بزرگ خوانندگان زیادی را به خود مشغول خواهد کرد و چنین تابلویی همواره دانش‌آموزان را فعال نگه می‌دارد.

ج) کتابخانه

محیط آرام، بزرگ، روشن، خنک و با دمای مناسب، در دسترس بودن قلم و کاغذ برای یادداشت برداری، مقررات ساده، ساعات کار مناسب، تنوع کتاب‌ها در قالب کتاب‌های علمی، مذهبی، هنری، داستانی و... و برخورداری

شغل‌های خاصی فعال هستند؛ مانند: خلبانی، شغل‌های هنری و مذهبی، نویسندگی، آشپزی، پزشکی، یا سیاسی. هر کدام از این شغل‌ها می‌توانند، موضوع جالبی برای دانش‌آموزان علاقه‌مند بوده و از برنامه‌های کتابخانه باشد.

همچنین، نمایش فیلم در روزهای خاصی در محیط کتابخانه، دعوت از نویسندگان کودکان و اجرای برنامه‌ی قصه‌گویی، آموزش خلاصه کردن کتاب و نقد رمان‌ها، درست کردن روزنامه‌ی دیواری، تولید مجله یا کتاب علمی-داستانی، و دادن جایزه به دانش‌آموزان علاقه‌مند و ساعی می‌توانند، از دیگر

برنامه‌های پیشنهادی

کتابدار یک کتابخانه

در مدرسه باشد.

نصب نمودار

پرمطالعه‌ترین

دانش‌آموزان هر دوره در کتابخانه،

و اهدای جایزه می‌تواند، در ایجاد جو

مناسب مطالعه‌ی کتاب موثر افتد.

البته لازم است که توجه داشته باشیم،

با وجود همه‌ی این تلاش‌ها، هستند تعداد

معدودی از دانش‌آموزان که باز هم به

محیط کتابخانه و مطالعه‌ی کتاب‌های

غیردرسی بی‌رغبتی نشان می‌دهند، و این

مطلب نباید برای مسئولان مدرسه مایوس

کننده باشد.

ه) روش‌های تدریس مبتنی بر مطالعه و تحقیق

امروزه در آموزش روش‌های تدریس، در فرایند یاددهی-یادگیری، روش‌های تدریس فعال را مطرح می‌کنند. در این رویکرد، دانش‌آموزان خود در تولید مفاهیم و مهارت‌ها به نوعی نقش دارند و شرکت می‌کنند. و این معلمان و دبیران هستند که باید در کلاس نقشی را ایفا کنند که دانش‌آموزان از حالت انفعال خارج شوند. و خود در تولید مفاهیم شرکت جوینند. این رویکرد، رویکرد «ساخت‌گرایی»^۴ نامیده می‌شود. یکی از نکته‌های مهم در موضوع مطالعه، این نکته‌ی اساسی است که تا وقتی امر مطالعه

در فرایند

یاددهی - یادگیری وارد
نشود، نمی توان به سادگی

امیدوار بود که دانش آموزان ما به نهادینه شدن امر مطالعه و یافتن روحیه ی علمی و تحقیقی دست یابند. از این رو، در این بخش از مقاله سعی می کنیم، نمونه ای از روش تدریسی را که بر مبنای مطالعه ی خود دانش آموزان برای دسترسی به هدف های درس است، بیان کنیم.

روش تدریس شبکه ی بازیابی

در این روش، ابتدا معلم درس را کاملاً مطالعه می کند و هدف های مهم کتاب، اعم از هدف های دانشی، مهارتی و نگرشی را استخراج می کند و آن ها را به صورت سؤالاتی می نویسد. آن گاه در یک شبکه، سؤالات را به ترتیب در یک ستون قرار می دهد و در طرف مقابل، محل را برای پاسخ به سؤالات خالی نگه می دارد. سپس برگه ی سؤالات را تکثیر نموده و در

روز تدریس، به هر یک از دانش آموزان نسخه ای از سؤالات را می دهد.

در مدت تعیین شده از سوی دبیر، دانش آموزان به تنهایی موظف هستند درس را به دقت مطالعه کنند و پاسخ سؤالات دانشی، مفهومی، مهارتی و غیره را روی برگه بنویسند. پس از پایان وقت، دانش آموزان به یکایک سؤالات پاسخ داده، بحث های پیرامونی را برای غنای بیش تر و با هدایت دبیر خود آغاز می کنند.

در پایان، بدون این که معلم درس را خود شخصاً تدریس کرده باشد، تک تک دانش آموزان به هدف های درس نائل آمده اند. در این روش، افرادی که پاسخ های دقیق و مشروح را بیان می کنند، نمره ای به عنوان آزمون مستمر دریافت می کنند و کسانی که پاسخ های

ذهنی است، نه یک مهارت. هرگاه بتوانیم در دانش آموزان خود مطالعه‌ی همراه با دقت، تفکر و اندیشیدن، و نقد کردن را بیاموزیم، کم‌کم در آن‌ها مطالعه در هر موضوع، یک عادت ذهنی می‌شود. بدین معنی که مطالعه‌ی یک شعر، آشنایی با یک شخصیت، حضور در یک میهمانی، یا یک سفر، خود موضوعی برای مطالعه و نقد کردن می‌شود و نسل ما را انسان‌هایی نقاد و اهل تدبیر و تدبیر بار می‌آورد.

◀ زیرنویس

1. Reading Literacy
2. Assessing Basic Competences (ABC)
3. Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS)
4. Constructivism

◀ منابع

- ۱- رشد جوانه شماره ۸ دفتر انتشارات کمک آموزشی
- ۲- چگونه کودکان و نوجوانان را به مطالعه علاقمند کنیم. تالیف ماشاء... کاربخش راوری انتشارات مدرسه
- ۳- راهکارهای آموزش جغرافیا، دکتر شایان و همکاران انتشارات شورا

نامربوط و غلط داده‌اند، بدون هیچ مواخذه‌ای نمره‌ای دریافت نمی‌کنند. این روش کم‌کم نهادینه شدن مطالعه‌ی دقیق، همراه با درک و فهم را به دنبال دارد؛ به ویژه آن‌که پاسخ سؤالاتی که دبیر طرح می‌کند، مستقیماً در کتاب وجود ندارد.

انجام تحقیق متناسب با موضوعات مربوط به درس، از دیگر روش‌هایی است که معلمان محترم می‌توانند به کمک آن، عادت به مطالعه را در دانش آموزان تقویت کنند. تحقیق‌های کتابخانه‌ای در مدت یک هفته تا یک ماه از آن جهت که همراه با تشویق هستند و برای دانش آموزان نمره‌ای به ارمغان می‌آورند، مشوق خوبی برای ایجاد علاقه به مطالعه هستند.

از دیگر روش‌های تدریس معلمان که در فراگیر کردن امر مطالعه موثرند، دادن تکالیف مطالعه‌ای است. بسیاری از معلمان ما تصور می‌کنند، تکلیف هر درس یعنی نوشتن و پاسخ دادن به سؤالات کتاب یا پلی‌کپی‌ها، و اصولاً مطالعه‌ی خود درس مورد توجه قرار نمی‌گیرد. از این رو، یک تکلیف مهم برای دانش آموزان پس از تدریس می‌تواند، مطالعه‌ی همان درس در همان شب باشد. این‌گونه مطالعه پس از تدریس، در فهم مطالب و تشبیهت یادگیری به شدت مؤثر می‌افتد. بالاخره باید گفت، مطالعه فرایندی